

<https://epl.delfi.ee/uudised/teise-pensionisamba-reform-jatab-emad-eriti-haavatavaks?id=87415501>

VAHUR KOORITS

vahur.koorits@delfi.ee

Teise pensionisamba reform jätab emad eriti haavatavaks

Lapsevanemate toimetulek vanaduses oleneb eriti palju teisest sambast. Valed otsused võivad vanaduspõlves vaeseks jätta.

Teise pensionisamba planeeritava reformi üks kõrvalmõjusid on see, et eriti suure löögi võib saada lapsevanemate toimetulek vanaduspõlves. Nimelt põhineb vanemapension 2013. aastast alates peamiselt teisel pensionisambal. Kes kulutab teise samba raha enne vanadust ära või kelle investeerimine ebaõnnestub, võib vanaduses oluliselt kaotada.

Eesti pensionisüsteem arvestab pensioni määramisel laste kasvatamist nende sünniaja järgi. Mõnevõrra üllatavalt hindab riik varem sündinud lapsi rohkem kui hiljem sündinuid.

1998. aastal ja varem sündinud laste puhul saab üks lapsevanem kolme aastahinde väärtuses lisapensioni. Kui lapsevanem ei käinud lapse kolmeaastaseks saamiseni tööl, saab ta lapsekasvatamise eest ka kolm staažiaastat. Kui ta käis enne lapse kolmeaastaseks saamist tööl, siis staaži topelt ei arvestata, vaid täidetakse üksnes tühikud. Rahvakeeles väljendudes saab lapsevanem iga 1998. aastal ja varem

sündinud lapse eest kuus pensioniaastat. Igal pensioniaastal on oma väärtus, tänavu on see 6,627 eurot. Kokku tähendab see 40 lisaeurot aasta pealt. Pensioniaasta väärtus kasvab igal aastal tänu indekseerimisele.

Pärast 1999. aastat sündinud lastesse suhtub riik juba kitsimalt. Nende vanemad saavad pensionipõlves oma lapse eest kokku umbes neli pensioniaastat, mille väärtus on praegu 27 eurot kuus. Sama süsteem kehtib teise sambaga mitteliitunud lapsevanemate kohta, kelle laps on sündinud pärast 2013. aastat.

Pensioniekspert Lauri Leppik tunnistab, et laste erinev väärtus pensioniarvestuses nende sünniaasta ja kasvatamisaja järgi on üsna pika ajalooga probleem, millele on ka varem tähelepanu juhitud.

Probleemi lahendamiseks esitati 2011. aastal IRL-i ja Reformierakonna koalitsioonileppes vanemapensioni plaan, mis seadusena jõustus osaliselt 2013. aastast. Riigikogu koalitsioonid otsustasid seadustada lahenduse, kus enne 2013. aastat sündinud laste kasvatamise perioode kompenseeritakse esimese samba pensionilisana ning 2013. aastal ja hiljem sündinud laste kasvatamise perioode kompenseeritakse riigi sissemaksetega teise sambasse.

Riigikogu Isamaa fraktsiooni liige Sven Sester nentis, et küsimus lapsevanemate võrdsest kohtlemisest on õigustatud. Pensionit puudutavaid seadusi on eri ajal muudetud ja sellest on tingitud ka lapsevanemate erinev kohtlemine. „Võimalik, et pärast teise pensionisamba vabatahtlikuks muutmist läheb ka tänane vanemapensioni kord ümbervaatumisele. Isamaa on alati seisnud selle eest, et vanemlust ja vanemaks olemist väärtustatakse. See kehtib ka pensionipõlve kohta – inimesed, kes on lapsed üles kasvanud, vääriksid selle eest pensionipõlves lisatulu,” ütles Sester.

Lapsevanem, kes on liitunud teise pensionisambaga, saab alates 2013. aastast sündinud laste eest ainult ühe pensioniaasta, aga samal ajal tehakse ta teise pensionisambasse maksed 4% riigi keskmiselt sotsiaalmaksuga maksustatud tulult. Sel aastal on see 44,26 eurot kuus, kolme aasta peale tähendab see kokku umbes 1600 eurot.

Kui üldiselt eeldatakse, et pensionipõlves annab teine pensionisammas inimestele väiksemat tulu kui esimene sammas, võib olukord pärast 2013. aastat sündinud laste vanemate puhul olla erandlik. Nende vanemapension toetub suures ulatuses just teisele sambale. Kui neil lapsevanematel tekib pärast reformi võimalus oma teise samba raha välja võtta, siis võib selle ärakulutamine või ebaõnnestunud investeerimine avaldada nende toimetulekule vanaduses üsna nukrat mõju. Kui ühe lapsega poolteist aastat kodus olnud lapsevanemale ei pruugi teise samba raha ärakulutamine eriti mõjuda, siis mitme lapsega pikki aastaid kodus olnud emale võib teise samba rahast ilmajäämine anda üsna valusa hoobi.

Teise pensionisamba vabatahtlikuks muutmise korral teavitatakse Sesteri sõnul kõiki inimesi kindlasti reformiga seotud mõjudest. Inimestel tekib valikuvabadus jätkata teise pensionisambaga, investeerida iseseisvalt või lahkuda teisest pensionisambast, kuid igal otsusel on ka eraldi mõjud ja tagajärjed. „Igal inimesel tuleb leida endale parim lahendus ja arvestada selle mõjudega pensionipõlves,” rõhutas Sester.

Leppiku arvates võib praeguse valitsuse pensionireformi kava ülalviidatud erineva kohtlemise küsimust veelgi võimendada. Mistahes lahendust tuleks hinnata selle järgi, kas on olemas objektiivne õiguspärane eesmärk, kas pakutav lahendus on asjakohane, vajalik ja eesmärgiga proportsionaalne. „Minu hinnangul võimendab erineva kohtlemise probleemi mitte niivõrd teise samba võimalik muutmine vabatahtlikuks, kuivõrd just teise samba väljamaksed enne pensioniiga, sest esimesest sambast koalitsioonilepe sarnaseid väljamakseid enne pensioniiga ette ei näe,” nentis Leppik.

- ÄÄREJUTT -

Kokku liidetud kõik laste kasvatamisega seotud staažiaastad, pensionilisad ja kindlustusosakud.

Enne 1998. aastat sündinud laps. Kokku kuue aastahinde väärtuses lisapensioni, praeguse aastahinde väärtuse juures 39,8 lisaeurot.

Kolm aastat pensionistaaži ja lisapensioni on kolme aastahinde väärtuses. Inimene, kes läks pärast lapse sündi kohe tööle, ei saanud ühtki lisastaažiaastat, täideti vaid puuduolevad tühikud. Seevastu inimene, kes kõik need kolm lapse esimest eluaastat ei töötanud, sai kolm staažiaastat.

Alates 1999. aastast sündinud laps. Kolm aastat sotsiaalmaksu kuumääralt, kokku umbes üks kindlustusosak, samuti kolme aastahinde väärtuses pensionilisa. Kokku umbes neli aastahinnet väärtuses u 27 eurot. Peale selle teise samba sissemaksed 1% vanemahüvitisest.

Alates 2013. aastast sündinud laps, kelle vanem ei ole liitunud teise pensionisambaga. Kolm lisanduvat aastahinnet, peale selle makstakse kolm aastat sotsiaalmaksu kuumääralt. Kokku umbes neli aastahinnet väärtuses 27 eurot.

Alates 2013. aastast sündinud laps, kelle vanem on ühinenud teise sambaga. Lisandub üks kindlustusosak väärtuses u 7 eurot, samuti teise pensionisamba maksed 4% riigi keskmiselt sotsiaalmaksuga maksustatud tulult. Sel aastal makstakse 44,26 eurot kuus, kolme aasta peale tähendab see kokku umbes 1600 eurot.

Enne 1999. aastat sündinud laste eest anti juhul, kui vanem ei töötanud, staaži. Alates 1999. aastast sündinud lapse vanema eest maksab riik sotsiaalmaksu kuumääralt sotsiaalmaksu igal juhul, ka siis, kui see vanem töötab. Sellega kindlustatakse kõigile lapsevanematele, kes on kasvanud alla kolmeaastast last, kolmeaastane pensionistaaž. Esimese samba vanaduspensioni saamiseks on vaja 15-aastast pensionistaaži.

- PISITEKST -

- Lapsevanem, kes on liitunud teise pensionisambaga, saab alates 2013. aastast sündinud laste eest ainult ühe pensioniaasta.